

O Val Miñor e o turismo

Luis Carlos de la Peña

“Hasta hace pocos años apenas era conocida en España gran parte de la región gallega; sólo cuando los ferrocarriles facilitaron la comunicación de Galicia con el resto de la Península empezó una corriente emigratoria veraniega ávida de admirar una de las espléndidas comarcas de que puede enorgullecerse la antigua Iberia”.

José de Santiago e Ulpiano Nogueira: *Bayona antigua y Moderna*. Madrid, 1902.

No imaxinario colectivo, ben sexa galego, español ou o do cidadán do mundo que oúa falar do Miñor, en definitiva, quen tivo acceso a algún grao de coñecemento da nosa bisbarra, o Val Miñor está incluído nese grande apartado dos destinos turísticos, ben polas estadias estivais, pola práctica deportiva náutica, pola acreditada gastronomía ou por unha indeleble estancia no que se dá en chamar tempada baixa e que permite un achegamento máis sosegado á natureza, ás xentes do país e, por que non, a un mesmo.

O Val Miñor é hoxe un destino turístico de primeira magnitude. Éo para as xentes de fóra, e aínda máis para os propios miñoranos. Dentro do amplo sector servicios, tan elástico que dá cabida a todo o que non é pesca, agricultura-gandeiría ou industria, os recursos humanos e materiais atopan posibilidades de medrar cara ó futuro.

A construción, o comercio, a hostalería e diversos subsectores que viven arredor dos anteriores, absorben de xeito diverso, mais sen dúbida contundente e con tolerancia crecente, as demandas de traballo dos miñoranos, e non só as deles, e en moitos casos, ademais, os seus aforros e proxectos inversores. Esta afirmación aproxímanos á segunda consecuencia –a primeira sería a sinalada vocación turística do principio– que podemos tirar do fenómeno turístico no Val Miñor.

Estamos a falar do agromar dunha fonte de riqueza que nós mesmos podemos xestionar. Os tradicionais sectores de actividade productiva das xentes do Miñor sempre estiveron a expensas de situacións e intereses alleos, de factores non controlables que os condicionaban, non só –como case sempre– no caso dos traballadores por conta allea, senón tamén nos menos abundantes dos empresarios, armadores ou emprendedores da comarca. A pesca de altura e gran altura; a catividade da agricultura de mera subsistencia; a man de obra empregada no sector da construción en Vigo; a puxante industria do automóbil e o comercio da cidade da oliveira, foron e aínda son, entre outros, os camiños que os cidadáns do Miñor –resístome a utilizar o concepto “veciño” que debера quedar para falar doutras cuestións máis domésticas– foron abrindo para garantir a súa supervivencia e dignidade.

O mar e Vigo foron, e seguen a ser en boa medida, os grandes aspiradores da forza de traballo das xentes do Miñor. A catividade do sector turístico deica os anos oitenta, a súa tre-

menda temporalidade, tampouco permitían máis que a obtención dunha renda complementaria vía alugamento de pisos ou habitacións, servizo doméstico de tempada ou na precaria hostalería de vocación temporal.

O despegue económico dos oitenta e a mellora da rede viaria de comunicacións, tanto dentro de Galicia como con respecto a España, están a cambiar o epicentro do desenvolvemento económico do Val Miñor. Pechadas as portas do mar e sumida a cidade de Vigo nun grave problema de identidade e calidade de vida, o Val Miñor emerxe como un polo de atracción residencial –non só de segundo nivel–, de ocio e contacto coa natureza, e por que non dicilo, como unha ampla zona de interese inversor para a promoción inmobiliaria, o comercio e a hostalería.

Por isto a bisbarra ten na súa man ordenar e planificar as estratexias que deban garantir o seu desenvolvemento futuro, sen dependencias exteriores e abertos a un mercado practicamente ilimitado.

Afrontamos polo tanto, coas ferramentas axeitadas na man, un proceso de autoafirmación, de asunción das nosas propias responsabilidades colectivas. É preciso coller certa perspectiva para solidificar a crenza no que acabamos de dicir. Hoxe o Val Miñor é o principal destino turístico de Galicia despois de Compostela. A capitalidade administrativa, a súa posición central dentro do país galego, o inmenso peso da atracción xacobeá, a súa adaptación urbanística e sociolóxica, converteron Santiago nunha cidade moderna no máis profundo sentido: tolerante, aberta, dinámica e rica. Dito isto, e por cinguir este comentario á análise das posibilidades turísticas e de desenvolvemento que ten unha bisbarra como a do Miñor, os tres municipios que a conforman encabezan, por realidades e potencialidades, unha hipotética clasificación de comunidades mellor colocadas para encara-lo futuro.

Aceptada a premisa de dispor, por nós mesmos, das ferramentas precisas para configurar o proxecto de desenvolvemento social e económico que dun xeito máis equilibrado, responsable e sostible no tempo o faga realidade, cómpre definir os eixes estruturais dese proxecto, a armazón onde fixar os microproxectos, as actuacións individuais de investimento, de dinamización.

En primeiro lugar, parece imprescindible dotar de contidos, non só financeiros pero si dun xeito fundamental, á comarca do Miñor. A Mancomunidade dos tres concellos revélase coma o instrumento básico e axeitado para atraer inversión pública e para dar servizos á poboación. Perfeccionar a infraestrutura sanitaria, atendendo aos residentes mais tamén aos “picos” de demanda que supón a poboación fluctuante, non só de verán senón tamén de fin de semana, e aquela outra que mantendo a efectos censuais a súa residencia en Vigo vive xa todo o ano no Miñor.

Neste capítulo cabe engadir os servizos de policía e seguridade local; de bombeiros; de atención ós nenos e ós vellos, facilitando o transporte intramunicipal e animando ó investimento privado a desenvolver o sector, etc.

En definitiva, o investimento público móvese por “ratios” de poboación atendible. A máis residentes, precísanse maiores dotacións de servizos e infraestruturas, por non falar do maior ingreso vía transferencias públicas.

En segundo lugar, planificar para atraer máis turismo convértese nun proceso real de incremento de poboación residente, animada pola calidade de vida derivada das infraestructuras existentes. Neste senso, e este é xa un proceso observable no Miñor, moitas parellas mozas con nenos, xubilados ou profesionais liberais consolidados, adoitan elixir este tipo de espazos, configurados en orixe como destinos turísticos ou de segunda residencia, pero onde a mellora das infraestructuras existentes, e de xeito particular as vías de comunicación coa urbe, viguesa no noso caso, terminan por aportar este novo feito colateral.

O incremento de poboación, residente ou ocasional, crea tensións sobre do territorio. O urbanismo e a súa planificación; a conservación da paisaxe e das augas; os ruídos e a limitación do uso dos vehículos a motor nos núcleos urbanos, praias e zonas de especial atractivo ambiental ou paisaxístico; son cuestións para a reflexión e o traballo coidadoso, afastado, necesariamente, das presións económicas dos particulares e alumeado de xeito permanente pola responsabilidade dos gobernos.

Para rematar, unha reflexión globalizada, case que unha declaración de intencións: o fenómeno turístico baséase no intercambio. Quen vén de fóra, ansía coñecer, mergullarse nunha nova realidade, distinta á súa. Quen recibe ó visitante, deséxeo conscientemente ou non, acaba tamén influído polo alleo. O turismo, as viaxes, serven para o coñecemento de persoas, doutras culturas, linguas, etc. Traído ó noso caso, é preciso un esforzo colectivo de mentalización para dar servizo ó cidadán; por ofrece-la mellor imaxe da nosa realidade, da nosa oferta, do que somos. A idea da aldea pechada en si mesma, allea ós descoñecidos, escura nos seus procedementos e pechada ós dereitos dos cidadáns e ós deberes da administración pública nos tempos que vivimos é incompatible co fenómeno turístico de intercambio e transparencia.

Nos últimos anos, gracias á mellora da situación económica xeral, das comunicacións e ás viaxes xeneralizadas, incrementáronse os destinos turísticos. De xeito práctico, calquera recuncho do mundo é susceptible de ser visitado cun medio de transporte rápido e a un custo razoable. O fenómeno turístico ten un carácter universal, tanto polo lado da demanda coma polo da oferta. Dentro desa enorme competencia e na procura da captación dun anaco da torta turística, o Val Miñor conta coa súa especificidade, os seus sinais de identidade propios que o sitúan no mundo coma unha oferta recoñecible e singular. Cómpre afondar neses trazos de identidade; cómpre definir paquetes e ofertas residenciais e de ocio para combater a temporalidade; cómpre integrar as ofertas dos tres concellos complementando os puntos fortes de cada quen.

Temos nas nosas mans a posibilidade de definir e configurar un proxecto autónomo de desenvolvemento, con base no turismo, que pode garantir o traballo e a obtención de rendas económicas non desprezables por unha parte importante da sociedade residente no Val Miñor. Parece de sentido común destinar ó asunto un chisco de dedicación e rigor, tamén unhas pingas de ambición e grandeza. Que non digan que dilapidamos os nosos recursos ou que ficamos trabados polos localismos e a ignorancia. Malas etiquetas para vendernos polo mundo adiante.

